

Ильчук О.О., Дедова К.О. Значение диагностики финансового состояния в системе управления торговым предприятием

Обосновано роль диагностики финансового состояния в системе управления предприятием и раскрыты отдельные аспекты ее практической реализации. Путем исследования теоретических основ диагностики финансового состояния и ее роли в осуществлении управления предприятием сделан вывод, что диагностика финансового состояния имеет важное значение в экономической деятельности предприятия, поскольку предоставляет возможность улучшать финансовое состояние организации. На основании рассмотрения работ ведущих экономистов исследованы принципы и методики анализа финансового состояния предприятий и предложения по их усовершенствованию.

Ключевые слова: финансовое состояние, система управления, финансовая стойкость, торговое предприятие.

Ilchuk O.O., Dedova K.O. The role of financial consisting diagnostics in the control system of sale enterprise

The substantiation of a role of diagnostics of a financial condition in a control system of the enterprise and disclosing of separate aspects of its practical realization is investigated. By research of theoretical bases of diagnostics of a financial condition and its role in realization of operation of business the conclusion is drawn that diagnostics of a financial condition has great value in enterprise economic activities as gives possibility to improve a financial condition of the organization. On the basis of consideration of works of leading economists, methods, principles and techniques of the analysis of a financial condition of the enterprises and the offer on their improvement are investigated.

Keywords: financial condition, control system, client constituent, trade enterprise.

УДК 330.142.26:658.0

Доц. О.І. Гляш, канд. екон. наук;
магістрант І.Б. Іваницький – Львівська КА

СТРАТЕГІЧНІ ЦІЛІ УПРАВЛІННЯ ОБІГОВИМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Висвітлено теоретико-методичні засади управління обіговим капіталом підприємства. Досліджено особливості застосування методів управління обіговим капіталом підприємства в сучасних умовах. Запропоновано стратегічні цілі та етапи управління обіговим капіталом підприємства.

Ключові слова: капітал підприємства, обіговий капітал, управління обіговим капіталом, стратегія, стратегічні цілі.

Вступ. Відомо, що важливою проблемою економічного розвитку підприємств у сучасних умовах є нестача обігового капіталу, яка супроводжується низьким рівнем його використання. Розвиток ринкових відносин в Україні та досвід зарубіжної системи господарювання визначають залежність результатів діяльності підприємств від ефективності управління процесом формування і використання їх обігового капіталу. Тому дослідження системи управління обіговим капіталом, як важливого чинника підвищення ефективності функціонування підприємств, набуває особливої актуальності.

Аналіз останніх досліджень. Вивчення наукових джерел показує, що концептуальні основи сутності та теорії ефективного управління обіговим капіталом підприємства розглянуто в багатьох наукових працях вітчизняних та зарубіжних учених-економістів, серед яких: В. Ковальов, А. Золотарьов, І. Бланк, Л. Бабич, І. Балабанов, О. Єфімова, Є. Стоянова, Є. Бикова, К. Із-

майлова, О. Білейченко, О. Василик, Л. Драгун, І. Зятковський, А. Карбовник, Л.А. Лігоненко, А. Мазаракі, Л. Мартюшева, П. Орлов, Л. Павлова, Ю. Петленко, А. Поддєрьогін, Г. Поляк, Р. Сорока, В. Столяров, Р.А. Слав'юк, М.Н. Крейніна, В.Л. Перламутров, Дж. Ван Хорн, Є. Брігхем, Є. Хелферт, А. Шеремет та інші науковці. Разом із тим, аналіз опублікованих праць, матеріалів наукових конференцій і дискусій, присвячених дослідженню цієї багатогранної проблеми, показав, що її ще недостатньо досліджено як у теоретичному, так і в практичному аспектах.

Постановка завдання. Мета роботи полягає в здійсненні економіко-теоретичного аналізу сутності управління обіговим капіталом підприємства, виявленні внутрішніх резервів підвищення ефективності цього процесу та розробленні пропозицій щодо оптимізації формування обігового капіталу підприємства та поліпшенні його використання через вирішення таких завдань:

- визначити економічну сутність процесу управління обіговим капіталом підприємства через узагальнення політико-економічного, управлінського та фінансового аспектів;
- вивчити методи управління обіговим капіталом на підприємстві;
- визначити стратегічні цілі та етапи розробки стратегії управління обіговим капіталом.

Результати дослідження. Сучасний етап розвитку економіки свідчить про те, що сутність управління обіговим капіталом полягає у впливі на обсяг і структуру обігового капіталу, завдяки джерелам його формування з метою отримання економічної вигоди. Водночас, економічний аспект управління обіговим капіталом передбачає розгляд процесів його формування і використання, а також оцінку економічних наслідків зміни цих процесів у часі [1]. Отже, складність процесу управління обіговим капіталом залежить від таких умов, як:

- обсягу обігового капіталу, що використовується в операційному процесі;
- застосування різних видів активів, що формуються за рахунок обігового капіталу;
- прищвидження обігу капіталу і забезпечення постійної платоспроможності підприємства тощо [2].

Зауважимо, що відповідно до існуючих умов у практиці господарської діяльності вітчизняних та зарубіжних підприємств найбільш прийнятними методами управління обіговим капіталом є методи прямого розрахунку та економічні методи.

Метод прямого розрахунку передбачає розроблення обґрунтованих норм і нормативів на кожному підприємстві та дає змогу найточніше визначити потребу в обігових активах, оскільки враховує всі організаційно-технологічні, транспортні та інші характерні особливості, досвід і стан розрахунків. Окрім того, визначення потреби в обігових активах прямим методом передбачає виконання розрахунків для кожного елемента обігових активів.

На відміну від методу прямого розрахунку, який є досить трудомістким, не потребує виконання складних розрахунків економічний метод управління капіталом, особливість якого полягає у визначенні потреби в обігових активах на основі розрахунку їх нормативу на поточний рік. Додамо також, що

метод прямого розрахунку застосовується на нових підприємствах, а також тоді, коли необхідно проаналізувати стан обігових активів з метою виявлення потрібних, надлишкових запасів. Водночас, економічний метод розрахунку нормативу обігових коштів застосовується на діючих підприємствах [3].

Зазначимо, що важливе місце в системі управління підприємством посідає також стратегія управління обіговим капіталом, під якою розуміється загальний напрям і спосіб використання засобів для досягнення поставленої мети, а також цілеспрямований процес формування обсягу та складу обігового капіталу, який дає змогу забезпечити досягнення стратегічних цілей та завдань управління. Додамо, що стратегія управління обіговим капіталом спрямована на забезпечення ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та рентабельності підприємства [4].

Варто зауважити, що процес розроблення стратегії управління обіговим капіталом – це не одноразова дія, а постійна систематична діяльність, ефективність якої значною мірою обумовлюється нагромадженням досвідом, а також проведенням діагностики управління обіговим капіталом, яка повинна застосовуватися в процесі управління фінансами безперервно, оскільки вона дає змогу виявляти нові тенденції в роботі підприємства, що потребують внесення змін в оперативне управління його фінансовою і господарською діяльністю [5].

Під час вибору стратегії управління обіговим капіталом перед підприємством постають два завдання: визначення рівня обігового капіталу (загалом і по елементах), який буде найприйнятнішим для підприємства та виявлення джерел фінансування обігового капіталу. Такий підхід дав змогу визначити певну систему стратегічних цілей управління обіговим капіталом на підприємстві (рис.).

Стратегічні цілі управління оборотним капіталом підприємства	
Оптимізація обсягу оборотного капіталу	Оптимізація розміру оборотного капіталу, що обслуговує господарські потреби підприємства, обумовлена тим, що економічні ресурси надаються підприємству на платній основі, тому кожне підприємство зацікавлене в скороченні своїх фінансових потреб з метою мінімізації витрат на їх обслуговування
Прискорення швидкості руху оборотного капіталу	Прискорення швидкості кругообороту (або скорочення тривалості обороту) оборотного капіталу формує потребу підприємства в оборотному капіталі, яка залежить від обсягів товарообороту, тривалості кругообороту та тривалості періоду.
Забезпечення платоспроможності та ліквідності підприємства	Платоспроможність - можливість підприємства забезпечувати виконання всіх своїх платіжних зобов'язань для безперервного фінансування господарської діяльності підприємства. Ліквідність торговельного підприємства визначається можливістю та тривалістю перетворення в грошову форму всіх оборотних активів, що є у підприємства для виконання зовнішніх зобов'язань.
Забезпечення інфляційного захисту капіталів	Вагомим недоліком оборотних активів є їх інфляційна незахищеність, перш за все, монетарних активів (грошових коштів, дебіторської заборгованості покупців тощо). Гроші, авансовані в формування немонетарних оборотних активів (товарних та інших матеріальних запасів, дебіторської заборгованості постачальників) також певною мірою страждають від інфляції, але рівень інфляційних втрат порівняно менший.

Рис. Стратегічні цілі управління обіговим капіталом [6]

Як бачимо, основними етапами розробки стратегії управління обіговим капіталом підприємства є:

- 1 етап – визначення мети та завдань управління обіговими активами підприємства;
- 2 етап – формування інформаційної бази управлінських рішень, тобто збір та систематизація матеріалів стосовно наявності обігових активів та умов їх кругообігу;
- 3 етап – аналіз стану та ефективності управління обіговими активами, метою якого є визначення основних тенденцій, притаманних процесу формування та кругообігу обігових активів, а також виявлення факторів, що позитивно та негативно впливають на них;
- 4 етап – розроблення плану-прогнозу потреби в обігових активах на наступний період та визначення джерел фінансування цієї потреби;
- 5 етап – розроблення політики управління окремими групами активів для досягнення стратегічних цілей управління та впровадження у практику діяльності підприємства фінансових інструментів управління їх видами;
- 6 етап – експертиза розробленого плану формування та політики управління активами стосовно досягнення стратегічних цілей управління;
- 7 етап – оперативне управління процесом формування та кругообігу обігових активів [6].

Висновки. Таким чином, ми дійшли висновку, що розроблення стратегії управління обіговим капіталом має дуже важливе значення для діяльності кожного підприємства, оскільки вона спрямована на досягнення стратегічних цілей цього підприємства та завдань управління ним і дає змогу зосередити зусилля на тих варіантах рішень, що не суперечать обраному напрямі управлінської діяльності.

Окрім того, додамо, що в сучасних умовах розвитку економіки в Україні необхідно приділяти увагу організації управління обіговим капіталом підприємства, оскільки фінансова діяльність підприємства тісно пов'язана з його формуванням і використанням, а від якості управління обіговим капіталом залежить безперервність процесу виробництва та реалізації продукції, ліквідність підприємства, його платоспроможність і рентабельність.

Література

1. Бланк И.А. Управление активами / И.А. Бланк. – К. : Изд-во "Ника-Центр"; "Эльга", 2002. – 702 с.
2. Ляшенко Г.П. Управление капиталом предприятия для укрепления базы оподаткування : навч. посібн. / Г.П. Ляшенко; Держ. податкова адміністрація України, Нац. акад. держ. подат. служби України. – Ірпін, 2004. – 192 с.
3. Бланк И.А. Управление активами и капиталом предприятия / И.А. Бланк. – К. : Изд-во "Ника-Центр"; "Эльга", 2003. – 448 с.
4. Сорока Р.С. Теоретичні аспекти управління обіговим капіталом торговельних підприємств / Р.С. Сорока // Регіональна економіка. – 2005. – № 3. – С. 23-26.
5. Воронкова А.Е. Диагностика stanu підприємства: теорія і практика : монографія / А.Е. Воронкова та ін.; Харків. нац. екон. ун-т. – Харків : ВД "Інжек", 2006. – 448 с.
6. Мазаракі А.А. Економіка торговельного підприємства : підручник [для студ. ВНЗ] / А.А. Мазаракі / за ред. проф. Н.М. Ушакової. – К. : Вид-во "Хрещатик", 1999. – 800 с.
7. [Electronic resource]. – Mode of access <http://www.library.if.ua/book/157/10256.html>.

Иляш О.И., Иваницкий И.Б. Стратегические цели управления оборотным капиталом предприятия в современных условиях

Отражены теоретико-методические принципы управления оборотным капиталом предприятия. Исследованы особенности применения методов управления оборотным капиталом предприятия в современных условиях. Предложены стратегические цели и этапы управления оборотным капиталом предприятия.

Ключевые слова: капитал предприятия, оборотный капитал, управление оборотным капиталом, стратегия, стратегические цели.

Ilyash O.I., Ivanytskyi I.B. Strategic goals current assets management enterprises in modern conditions

It covers the theoretical and methodological principles current assets management of company. The features of management current assets after transformation of the enterprise. Been proposed the mechanism of current assets management of company.

Keywords: capital of the company, current assets, current assets management, strategy, strategic objectives.

УДК 336.71

*Аспір. М.С. Алілуйко¹ – Університет банківської справи
Національного банку України, м. Львів*

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЗАЛУЧЕНИХ РЕСУРСІВ БАНКАМИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Досліджено основні закономірності формування ресурсної бази українських банків і визначено тенденції та особливості їх розвитку в сучасних умовах поглиблення світових процесів фінансової глобалізації.

Ключові слова: ресурси банку, залучені ресурси, депозити, зобов'язання, вклади фізичних осіб.

Постановка проблеми. Стабільний соціально-економічний розвиток України в умовах поглиблення світових процесів фінансової глобалізації значною мірою залежить від стабільного розвитку банківської системи. Однією з важливих проблем сьогодення, що негативно впливає на стабільність банківської системи України, є криза недостатньої ліквідності. За таких умов найбільш істотним і важливим джерелом формування та зростання ресурсної бази банківських установ виступають депозитні операції. Депозити та депозитна політика відіграють значну роль як фактор стабільності розвитку банку, від кількості та якості залучених фінансових ресурсів залежить ресурсний потенціал та його ефективна діяльність.

Аналіз дослідження даної проблеми. Проблеми формування та управління ресурсною базою банків досліджено у працях відомих вчених-економістів: О.Д. Вовчак, О.І. Лаврушина, В.І. Міщенко, А.М. Мороза, М.І. Савлука, Т.С. Смовженко, Ф.І. Шпиго, Г.Л. Макарова та інших. В їхніх роботах досить глибоко досліджено основні проблеми сучасних вітчизняних банків, проаналізовано методи управління ресурсною базою банків тощо. Разом з тим, недостатньо уваги приділено забезпеченню стабільності ресурсної бази в посткризовий період, нарощенню обсягів банківських ресурсів в умовах недостатньої ліквідності банківської системи.

Метою дослідження є оцінювання сучасного стану, динаміки та структури залучених ресурсів банківської системи України, виявлення тен-

денцій і закономірностей формування залучених ресурсів і обґрунтування шляхів підвищення ефективності управління діяльністю банку на ринку депозитних послуг.

Виклад основного матеріалу. Ефективне функціонування ринку вкладів і депозитів має надзвичайно важливе значення для стабільної діяльності банків, а через це й для ефективного функціонування економіки України загалом. Здійснення депозитних операцій або отримання позик на грошовому ринку, елементом якого є ринок вкладів і депозитів, – одна з найважливіших економічних передумов для організації діяльності банків, адже залученому капіталу банків через ринок вкладів і депозитів належить основна частка у покритті потреб банків у коштах для здійснення активних операцій. Правильне, ефективне функціонування ринку вкладів і депозитів необхідне для забезпечення нормальної банківської діяльності на комерційних засадах, регулювання грошової маси в країні, успішного виконання банками як традиційних розрахунково-кредитних операцій, так і розширення спектра банківських послуг і, як наслідок, для переходу до комплексного обслуговування клієнтури.

Дослідження структури та динаміки ресурсної бази вітчизняних банків (табл. 1) показало, що у загальному обсязі зобов'язань банківської системи України частка депозитів населення станом на 01.10.2011 р. становить 34,7 %, а отже, вклади фізичних осіб були найвагомішою частиною зобов'язань банків. Проте, станом на 01.11.2011 р., основну частку в зобов'язаннях банків становили кошти банків, а саме 46,1 % сукупних зобов'язань банків.

Табл. 1. Динаміка обсягів та структури зобов'язань банківської системи України за період з 01.01.2011 р. по 01.10.2011 р.*

Показники	На 01.01.2011		На 01.04.2011		На 01.07.2011		На 01.10.2011		На 01.11.2011	
	сума, млн грн	частка в зобов'язаннях, %	сума, млн грн	частка в зобов'язаннях, %	сума, млн грн	частка в зобов'язаннях, %	сума, млн грн	частка в зобов'язаннях, %	сума, млн грн	частка в зобов'язаннях, %
Кошти фізичних осіб	270733	33,7	359631	42,0	302170	34,7	304673	34,7	302506	34,1
Кошти юридичних осіб	144038	17,9	154561	18,0	197656	22,7	202207	23,0	175777	19,8
Кошти банків	249519	31,0	247771	28,9	236792	27,2	234952	26,8	409350	46,1
Всього зобов'язань	804363	100,0	856603	100,0	871995	100,0	877296	100,0	887633	100,0

Примітка: *Розраховано за даними НБУ [3]

При цьому, станом на 01.11.2011 р., на 26430,0 млн грн скоротився і обсяг коштів юридичних осіб загалом по банківській системі України. Скоротилась і частка цих коштів у структурі зобов'язань банку. Так, якщо на 01.10.2011 р. вона становила 23,0 %, то станом на 01.11.2011 р. – 19,8 %. Варто зазначити, що станом на 01.11.2011 р. у складі зобов'язань банківської системи України на 174398,0 млн грн збільшився обсяг коштів банків, а також зросла і їх частка – якщо станом на початок жовтня 2011 р. вона дорівнювала 26,8 %, то на початок листопада – уже 46,1 %. Ці тенденції підтверджують

¹ Наук. керівник: доц. У.Я. Грудзевич, канд. екон. наук